

Sıddık Akbayer

Otuz İki Kısım Tekmili Birden

İlhan Berk

UPAS Yayın

-50-

**“Otuz İki Kısım Tekmili Birden İlhan Berk”
Sıddık Akbayır**

Ağustos 2024
upas.evvel.org

E-posta
upasnesriyat@gmail.com

Sıddık Akbayır (1966, Erzurum)

Uludağ Üniversitesi Balıkesir Necatibey Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans derecesini tamamladı. Akademik çalışmalarını Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde sürdürmektedir.

Kitapları

Karşılaştırma-Çözümleme-Portre-Biyografi

- *Ahmed Arif |Ustura Mavisini Bir Şimşek, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Ahmet Hangi Tanpınar? | Toplu Fotoğraflarda Bile Vesikalık Çıkan Bir Yalnız, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Âkîf'in Rüyası | Merhametli Mesafe, Eflatun Kitaplar, Samsun 2024.*
- *Aynı Göğün Uzak Yıldızları | Nâzım Hikmet-Necip Fazıl, 7. Basım, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Bazı Maviler Daha Derindir | Bir Özcan Demirel Portresi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2015.*
- *Bohem Orhan Âşık Kemal | Orhan Pamuk-Yaşar Kemal, 3. Basım, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Damlada Umman Arayan Bir Hafız | Cahit Zarifoğlu, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Derin Kuyuların İnce Serin Suları | Aytaç Açıklalın Kitabı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2016.*
- *Edebiyat Karın Doymuraz Çay İçirir, 5. Basım, Eflatun Kitaplar, Samsun 2024.*
- *Fâtih'in Son Akşamı | Mehmed Nasıl Fâtih Oldu?, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Haydar Ergülen | Şiir Adımlı Bir Yolcu, 3. Basım, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Kuyusu Gözlerinde Bir Yusuf | Cemil Meriç, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Ne Kadar Gitsem O Kadar Uzak | Hilmi Yavuz, Ferfir Yayınları, İstanbul 2011.*
- *Orhan Veli | Şiir Atlasında Garip Bir Yaprak, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Ülkü Tamer | Söz Denizinde Sakin Bir Dere, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Önünde Büyüdüğümüz Afişler, Destek Yayınları, İstanbul 2013.*
- *Öyküler Kimi Söyler? | Özcan Karabulut, Ferfir Yayınları, İstanbul 2010.*
- *Turgut ile Tomris | Turgut Uyar-Tomris Uyar, 5. Baskı, Hayyikitap, İstanbul 2019.*
- *Tütün ve Kola | Doğulanmış Akdeniz Hüznü, 4. Basım, Kadim Yayınları, Ankara 2024.*
- *Yoktur Gölgesi Türkiye'de | Sezai Karakoç, 2. Basım, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Söz Çarşısı Kapanmadan | Şiir Kuyuları Düzyazı Suları [Yayımlanmadı]*
- *Edebiyatın Fenerbahçe'si [Yayımlanmadı]*

Kuramsal-Akademik

- *Edebiyat ve Disiplinlerarası Etkileşim, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2014.*
- *Yaratıcı Yazarlık Dedikleri, 2. Basım, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2021.*
- *Hikâyeleriyle Şiir Çözümlemeleri, 3. Basım, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2022.*
- *Kurmacanın Sınırları | Çözümlemeler, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2022.*
- *Kapsayıcı Dil Öğretimi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2023.*

iletişim için: akbayir1966@gmail.com

1/

Ankara'da apartmanların zilini çalıp karşısına güzel bir kız ya da kadın çıktığında '*Ünlü şair İlhan Berk burada mı oturuyor?*' diyerek reklamını yaptığı söylenir. Kendisine bunlar hatırlatıldığında ilk dönemlerde inkâr eder ve üzülür, sonraları sadece gülümser. [1]

Kırşehir'den Ankara'ya her gelişinde şiirlerini arkadaşlarına okumak, okutmak için şairlerin takıldığı meyhanelere uğrar. Ismarladığı içkilerin parasını ödemedi oradan uzaklaşır. Arkadaşları, çoğu zaman zor durumda kalıp senet imzalayarak dışarı çıkabilirler. Bu kaçışlardan birinde Can Yücel'e yakalanır. Bu tür toplantılarda, önce ikramda bulunup sonra ortadan kaybolduğu için hesabı ödeyinceye dek göz hapsinde tutulduğu olur. [2]

İstanbul'da Bebek tramvayında kitap okuyan bir gence '*Şair İlhan Berk'i tanıyor musun?*' diye sorar. Genç, İlhan Berk'i tanımadığını söyler. Bunun üzerine gence İlhan Berk'i uzun uzun anlattıktan sonra bir de şiirini okur. [3]

Henüz Ankara'ya göçmediği 1945'te bir kızla Bab-ı Ali'ye doğru yürürken gazeteci çocuklar 'Mussolini'nin öldürüldüğünü yazıyooor!' diye bağırıp akşam gazetelerini satarken, yanındaki kız 'Mussolini kim?' diye sorar. *'Harika harika Mussolini'yi bilmiyor'* diye katıla katıla güler. *'Bilmemek ne büyük mutluluk!'* der.

Kırşehir'de öğretmenken 'unutulurum' korkusuyla eşi Edibe Hanım'ı ve henüz bebek olan oğlu Ahmet'i bırakıp sık sık İstanbul'a gider. Kırşehir'den sıkılmıştır. Arif Damar'a *'Kırşehir'de bir ben, bir Kıvılcımlı (Dr. Hikmet Kıvılcımlı Kırşehir cezaevindedir.), bir de A. Kadir (A. Kadir sıkıyönetim sürgünüdür.)... Duvarlara Kahrolsun İlhan Berk diye yazılar yazılıyor, sivil polislerce sürekli izleniyorum. Öğretmenler bile benimle konuşmaktan çekiniyor.'* der. Arif Damar, 'Yok İlhan, bırak bunları, sen unutulmaktan korkmuşsun Herkes böyle söylüyor.' Arif Damar'ın bu sözlerine çok sevinir. 'Gerçekten, duyuldu mu duyuldu mu?' der. [4]

1938'den 1960'a kadar yayımlanan şiirlerinde adını N. İlhan Berk biçiminde yazar. 'N' sevgilisinin adının ilk harfidir. Eşi Edibe Hanım'ı Gazi Eğitim Enstitüsü'nde tanır ve 'N' harfinden vazgeçer.

2/

1991'de İstanbul'un sosyal demokrat belediyesi, Hilmi Yavuz ve Özdemir İnce yönetiminde uluslar arası bir şiir toplantısı (*Poesium*) düzenler. Türkiye'den çağrılan şairler arasında Ece Ayhan'ın ve İsmet Özel'in adı yoktur. İlhan Berk, sıra ken-

disine geldiğinde kendi şiirini değil, Ece Ayhan'ın ve İsmet Özel'in birer şiirini okur.

2003'te TÜYAP onur ödülü ona verilir. Bu, onu doğrudan ilgilendiren bir şey değildir. Yarım yamalak gider oraya, yarım yamalak da kalır. İki üç gün sonra döner. Bu tür onurlandırmaları ve ödülleri çok da sahici bulmaz.

Her ödül karşısında şaşkınlığa uğrar. Daha önce bu ödülleri alan şairleri düşünür, onlarla arasında hiçbir yakınlık kuramaz. Yazdığı şiirin çok yalnız bir şiir olduğunu düşünür. Yalnız bir şiirin jüriler tarafından kolayca sevilebileceği kanısı yoktur onda. Dergilerde, gazetelerde adını sıkça görmekten sıkılır. Şairin, bir artist gibi ortada bulunmasını rahatsız edici bulur.

3/

El altı kitaplarını ayırıp kütüphanesini Bodrum'daki Gümüşlük Akademisi'ne bağışlar.

4/

İstanbul'a her gidişinde, Galatasaray'ın önündeki "Cumartesi Annelerini" görür ve çok üzülür. Asıl trajedinin nerede yaşandığını kavrar.

5/

Şifalı Otlar Kitabı yayımlandığında çok sayıda mektup alır, hangi otun hangi hastalığa iyi geleceğine dair.

6/

Eylül 1952'de Yeditepe Yayınları'ndan çıkan **Günaydın Yeryüzü** kitabı hakkında 1953 başlarında 'komünizm propagandası' yaptığı gerekçesiyle 142. maddeye muhalefetten dava açılır. Kırşehir Lisesi'nde Fransızca öğretmenidir. Dava İstanbul'da sürmektedir. Tutuksuz yargılanır. Kitabın 'proletaryayı ayağa kaldırdığını' söyleyen bilirkişi raporu okunduğunda ürperir. Davayı Burhan Apaydın alır. Dava zamanaşımına uğradığından kurtulur. Yoksa, en az yedi yıl yatacaktır. Kendi kuşağını '*Benim kuşağım, omzuna vurulup hadi bakalım içeri, sıra sende denilen bir kuşaktı.*' biçiminde tanımlar.

Hayatı boyunca hep Marksizme inanmış olarak yaşar. 1989'da yaptığı bir söyleşide bu inancının hiç değişmediğini söyler. Türkiye gibi ülkelerin sosyalizmden başka kurtuluş yollarının bulunmadığına inanır. Dünyaya bakışında Marksçı düşünce ağır basar. Öte yandan siyasetin dışında yaşar, siyasete büyük bir ilgi duymaz.

7/

Manisa'da doğar. Manisa'da yaşar, bütün çocukluğu, hatta delikanlılığı Manisa'da geçer. Delikanlılığı boyunca yoksulluk çeker. Gülmeyi yirmi yaşında öğrenebilir. Hep, bu yoksulluktan kurtulmak için çalışır. Belki de bu yoksulluk Manisa'yı yazmasına engel olur. Yoksulluk, sırtına yapışmış gibidir.

8/

Pera yayımlandığında İlhan Berk'le ilgili bir tartışma başlar. Pera, sanat-edebiyat çevresinde geniş bir yankı uyandırır. Enis Batur, Güneş gazetesinde 'Ucuz Bir Çelebilik Örneği' başlıklı bir eleştiri yazar. Pera'nın Aragon'un Paris Köylüsü'nün ace-mice bir versiyonu olduğunu vurgular. Pera'nın hiçbir sorunsalı ve derinliği olmadığını da belirtir. [5] Ahmet Oktay da Gece Defteri'nde, Fransızca bilmediği halde edindiği bu kitapla Pera'yı karşılaştırır. Kitabın bir *taklit* olduğunu yazar. Oktay'a göre, kitap yazınsal bir metin olabilmeyi çok az yerde başarmıştır. Daha çok bir kent rehberi gibidir. İlhan Berk, Adam Sanat'ın Haziran 1990 sayısında Pera'nın kaynaklarını açıklayan bir yazı yayımlar. Breton, Aragon ve Joyce'un yapıtlarıyla ilişkilerini anlatır. Ahmet Oktay, bu tavrı dürüst bulmaz. *Ona göre, bu yazı kitabın başına -sonuna konulmalıydı ya da kitap yayımlandıktan hemen sonra açıklanmalıydı.* [6]

'Pera'yı yazma nedenini şöyle açıklar: 'Taşradan gelen bir çocuk birdenbire İstanbul'u görüyor, Beyoğlu'nu görüyor. Benim şiirimi değiştiren İstanbul olmuştur. Düşünün o za-

mana kadar ben hiç büyük şehir görmemiştim. Pera'da kiliseler vardı, sokaklar, değişik insanlar... bunlar beni çok etkilemişti. Pera, yapısı itibariyle beni etkilemiştir diyebilirim. Pera'yı bir uçtan bir uca yürüdüğümde zengin olduğumu düşünmüşümdür. Böyle garip bir etkisi vardır insan üzerinde. Başka hiçbir kentte böyle bir duygu yaşadığımı hatırlamadım. Ayrıca azınlıklar cumhuriyeti olarak görmüşümdür Pera'yı.'

9/

'**Uzun Bir Adam**' bir yaşantı kitabıdır. İlhan Berk, o kitapta kendi yaşamından ayrıntılar aktarır. Kitabın adı, birçok okuru yanıltır. İlhan Berk, pek uzun boylu biri değildir. 1.70 boylarındadır. İnce yüzlü, esmer tenlidir; 'anı artığı eski bir yüz'ü olduğundan söz eder. Boyuna göre küçük sayılabilecek bir kafası vardır. Kulaklarının başına göre büyük olduğunu söyler. Bilekleri ince, parmakları uzundur. Kirpikli sayılmaz, kaşlı da. Yarıdan sonra seyrek, neredeyse yok gibi. Gözkapakları şiş, göz altları çukur, kat kat, yorgun, ezik... Kısa onun sözlüğünün dışladığı bir sözcüktür. Canlıları ve nesnelere hep 'uzun' olarak algılar. Yaşından (88 yaşındadır) şiir serüvenine dek yaşamında her şey uzundur. **Uzun Bir Adam** adlandırması daha çok bunlarla ilgilidir.

Giyinişi özenlidir. Koyu renkleri ve uzun ceketleri sever. Son derece şık giyinir. Modayı izler. Modern, pahalı ve spor... Küçük bir dükkân açacak kadar ayakkabısı vardır. Çocukken en çok imrendiği şeylerden biri de güzel bir ayakkabıdır.

Babası, onun doğumundan sonra annesinden ayrılıp başka bir kadınla evlenir. Evin geçimini en büyük kardeş üstlenir. İkisi kız altı kardeşin en küçüğüdür. Uzun Bir Adam'da dediği gibi:

tekne kazıntısı. (Uzun süre beşinci çocuk olduğunu sanmıştır, bir akrabası altıncı olduğunu söyleyecektir sonradan. Bir ağabeyi daha vardır.)

Yine uzun bir süre 1916 doğumlu olduğunu sanmıştır. Hicri takvimi miladi takvime çevirmeyi beceremediği için uzun bir süre iki yıllık hata yapar. 1918 doğumlu olduğunu Cemal Süreya ortaya çıkarır.

Babasız büyümüştür. Babası vardır, ama ondan uzaktır; çocuğunun yanağında, elinin hiçbir izi yoktur. Gökyüzüne birlikte hiç bakamadıkları bir baba... Baba, öldüğünde bile onda herhangi bir etki bırakmaz. Yıllar sonra Manisa'ya döndüğünde, babasının mezarını görme ihtiyacı duymaz.

'Sanki çocuk olmamışım ben. (...) Çocukluğunu yaşamış olanlarla benim aramdaki ayırım nedir? Öyle sanıyorum ki benim çocukluğum olmadı derken, babamı, bir onu düşünüyorum da böyle diyorum. Aslında "Benim babam olmadı, ben baba nedir bilmiyorum" demek yerine, "Çocukluğum olmadı benim" diyorum. Nedir çocuklukta anımsanan hem? Bu dünya değil de nedir? Ama en çok baba olmalı. Çocukluk asıl babayla başlıyor.'

Ahmet Haşim'le kurduğu yakınlık, çocukluk yıllarından başlar. Çocuk dünyasındaki annesi hiç konuşmaz. Kımiltısız, duru göllere benzer. Sessizce bakar ve güler.

'Ben annemle birlikte çıktığımız geceleri unutamam. Gecede ve dünyada yalnız ikimiz olmaktı bu. Dünyada en çok istediğim şeydi bu. Aşk gibi bir şey.' der.

Çocukluğunda onu en çok etkileyen kişi 'deli' ablası Huriye'dir. Düşman, Manisa'ya girdiğinde abla evde bırakılıp dağa çıkar. Şehir yanmaktadır. Sonradan, yangın evi sardığında ablasının saçlarından tutuşup yandığını öğrenir :

- *Büyük ablam deliydi. Yedi kişilik küçük evimizde Huriye ablam tek başına bir odada kalırdı. Her zaman da soyunuk, çıplaktı; öyle de öldü.*
- *Ablama evde kimse ses çıkarmazdı. Yalnız annem, bir o, ablam avluya çıktığında, çıplak dolaşmaya başladığında, mahallenin yüksek evlerinden görünmesinden korktuğu, utandığı için onu odasına kapamak için bağırırdı.*
- *Benim çocuk dünyam da böylece yıkıldı. Yıkıklık, bana ondan kalmaz, ya da ben onun ölümüyle yıkıklığı bu yeryüzünde ilk böyle öğrendim.*
- *Bugün, benim deli ablamda sevdiğim şey nedir diye düşündüğümde, ilk çıplaklığı geliyor usuma; ben onda çıplaklığı, soyunukluğunu sevmişim! Çocuk-dünyamın yıkılışı dediğim de, bu çıplaklık olacak! [7]*

İlkokulu 3. sınıftan bırakır. Bir dışçinin yanında üç dört yıl çalışır. İlkokul diplomasını dışarıdan alır. Yanında çalıştığı dışçinin gözetiminde ortaokula devam eder. Öğretmen okulu sınavlarına girer. Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu'nu kazanır.

İlkokul diplomasını alabilmesi için 5. sınıfa bir süre devam etmesi gerekir. Bütün arkadaşlarının aşk mektuplarını o yazar. (*O yıllarda 14-15 yaş, 5. sınıf için oldukça normaldir.*)

10/

Öğretmen Okulu'nu bitirince Giresun'un Espiye ilçesine (*o zamanlar nahiyedir*) sınıf öğretmeni olarak atanır. Denizi ilk kez orada yakından görür. Oysa, Manisa İzmir'e ne kadar da yakındır. Çocukken İzmir'e bir arkadaşıyla gitmiştir. Deniz denilen şeyin bir sözcük olmadığını ilk kez o gün, bisiklet yolculuğunda anlamıştır.

Denizin geceler boyu duvarını dövdüğü bir odada kalır. Giresun'undaki öğretmenlik yıllarında Rimbaud okur. Şimdi baktığı zaman bu durum ona garip gelir. Dünyadan uzaktır ve başka hiçbir şeyle ilgilenmeden sadece Rimbaud okur. Bunu hiç unutmaz. Ama bugün bunu anlamsız bulur. Bu anlamsızlığın nedeni bir dünya vardır ve o orada o dünyayı kapatıp bir şair bulur onunla yetinir.

11/

Giresun'da öğretmenken Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca bölümünü kazanır. Artık Ankara'dadır. Polisçe bilinen bir şairdir. Sakıncalı kişilerle görüşmekte, sol dergilerde yazmaktadır. Üstelik, şiirleri de tuhaftır.

12/

Öğretmenliğe Zonguldak'ta Fransızca Öğretmeni olarak yeniden başlar. Bu kömür ülkesinde kuyulara inip çıkar. Çalışan insanları tanır. Onların küçük toplantılarına katılır. Bir maden işçisinin *'Ben öyle şiirler istiyorum ki, benim dünyayı değiştirme işimde beni harekete geçirsin'* sözünden çok etkilenir.

Samsun'daki öğretmenlik günlerinde en yakın dostları tütün fabrikasında çalışan işçilerdir. Sık sık onlarla görüşür. *'Emek, sömürü, alınteri'* gibi yasak sözcükleri de kullanır.

Kırşehir... Anadolu'nun bu yoksul kentinde tam sekiz yıl çalışır. Yıllar; okulla ev, eşi Edibe ve oğlu Ahmet arasında,

Bekirkadı Mahallesi'nde bir evde geçer. Samsun'da işçilerle olan ilişkisi nedeniyle o zamanlar sürgün yeri olan Kırşehir'e gönderilir. Aynı tarihlerde, Kırşehir'de başka bir sürgünlüğü yaşayan A. Kadir, İlhan Berk'e ait sakıncalı dosyanın Samsun'dan Kırşehir'e ulaştığını söyler. Kırşehir Lisesi'nde *Erol Gün-gör*, *Dursun Yastıman* ve *Ercüment Özkan*'ın hocası olur.

13/

Şiir serüveninde altmış yılı geride bırakır. Şiirde birçok dönemi yaşar. Bütün devinimleri sınar. Her seferinde eski kendisini inkâr eder gibi görünür. Anılarını silmek, bildiklerini unutmak ister. Sentezi değil, gelişigüzel sıralamayı ve bundan büyük tatlar çıkarmayı özler. Her gün biraz daha düşsever bir şair olmaya doğru gittiğini söyler.

14/

'Bugün aşırı ölçüde çocuk-ihthiyar; ama hiç ölmeyecekmiş gibi görünümüdür.'

'Yaşama eskisiyim ben' der. Bir de ölümü ve yalnızlığı eskittiğini... Dalgındır, dura düşünce konuşur. Yüzünün eskiliğinden yakınır. Kendisine yakından bakamaz.

Yaşlılığı kabullenemez. Bunun nedeni olarak çocukluğunu ve gençliğini yaşayamamış olmasını gösterir. Sanki ihthiyarlık yaşına gelince yaşamaya başlamıştır.

15/

Ömründe otuzundan yukarı kadınlarla ilgilenmez. Üç kadını delice sever ve oturup üç kitap yazar. Adı kendinde saklı kadınlar... Kadınlara hep âşıktır; özellikle genç ve güzel olanlara. Kadınların budala olanlarından daha da çok hoşlanır.

Şişmanlıktan tiksindir, yaşlılıktan da. Belki de bu yüzden hep genç şairlerle iletişim kurar. Hayatı ve şiiri hep genç kalsın ister.

Genç şairlerden Özkan Satılmış, İlhan Berk'le olan ilişkisini şöyle anlatır: "Bodrum'da oturuyorduk. İlhan Berk ile Bodrum'dan İzmir'e 21 Mart Dünya Şiir günü kutlamasına giderken tanıştık. Bir araç İlhan Berk'i almak için İzmir'den Bodrum'a gelmişti, ben de İzmir'de Dünya Şiir Gününde buluncaktım. *İlhan Berk'i almışken Özkan'ı da alalım*, dediler. Birlikte yolculuğumuz oldu. Bodrum'dan İzmir' e gidiş ve İzmir'den Bodrum'a dönüş. Yolculuk süresince sohbet ettik. Benim şiirimi görmek istedi, yıllıktan bir şiirimi gösterdim, beğendi. *Bodrum'a döndüğümüzde görüşelim* dedi. İzmir'de de yanımda olmamı ve ona yardım etmemi istedi, araçta bazı notlar yazdırdı bana, Dünya Şiir Günü'nde yapacağı konuşmada hatırlatmamı istedi bu notları. Yolculuğumuzda verdiğimiz mollarla İlhan Berk arabadan iniyor, önce biraz yavaş hareket ediyor, katı bir duruştan hızlanarak akıcı, hızlı hızlı yürüyen bir adam oluyordu, ben de eşlik ediyordum ona.

İlhan Berk'i evine gitmeden önce arardım, o bunu söylemişti bana. Her gittiğimde, elime bazı şiir çalışmalarını verirdi, yüksek sesle okumamı isterdi, okumamı beğenirdi, bazı dizelerde durdurur ve o dizeleri tekrarlatırdı ve ağız dolusu gülerdi, çok

hoşuna giderdi bazı dizelerini bu şekilde duymak, tekrarlatmak.

Şiirlerimi görmek istedi. *İçinden rastgele seç ve yüksek sesle oku*, dedi; birkaç kez okuttu bu şekilde. Şiirlerden bazılarını beğendi, bazılarında eksik yanları işaret etti. Bana önerilerde bulundu. Yazdığım şiirin kimsenin şiirine benzemediğini söyledi.

İlhan Berk'e aşk'ı sorduğumda 'Bir kadını seversin, sonra seni vurur ve gider, işte aşk bu!' dedi.

2005'te bir sabah okul çıkışı İlhan Berk'e uğramak istedim. Aradım ve *gelebilir miyim* dedim. *Gel*, dedi. Gittim, bana şunları söyledi: 'Ben sabahlarımı karıma bile ayırmazdım, ama seni kırmak istemedim, ama bundan sonra akşam vakti ara ve gel.'

16/

1956'dan 1969'a kadar Ziraat Bankası Yayın Bürosu'nda çevirmen olarak görev yapar. Adı: **İlhan Birsen**'dir. 1970'te Ziraat Bankası'ndan emekli olduğunda, 50. 000 liralık emekli ikramiyesininin 24. 000 lirasıyla Bodrum'da yıkık bir Bodrum Evi alır. Bu küçük evi 3 aylıklarıyla onarır. Kısa sürede evi bir müzeye dönüştürür. Kalanıyla yarı arsa, yarı ev bir yer daha edinir. Sonradan bunları satarak şu an oturduğu yere sahip olur. Evi, Bodrum'a hâkim bir tepenin üstündedir.

1970'ten beri Bodrum'dadır. Masası denize karşıdır. Ege'yi önüne almıştır. Maviye bakarak yazar. '**Avluya Düşen Gölge**'de yudumlar çayını.

17/

'*Esriyen beden, tutkuyla çıldıran tin*'le resim çalışır evinin bir odasında. Çizgilerini '**Berknâme**' olarak adlandırmak ister. Resimlerine bir şairin resimleri olarak bakılmasını ister. Resimlerinin, büyütülüp önemsenmesinden, kendi dışına taşırılmasından, açığa vurulmasından rahatsız olur.

Dostlarına kitap imzalarken yazı yazmakla kalmayıp resim de yaptığı bilinir. Zaten imzaladığı sayfalara da resim gözüyle bakmak gerekir. İthaf ve imza için ilk boş sayfayı ya da en az yazılı sayfayı kullanır. Kitaplarını imzalamaya öylesine alışmıştır ki, kendisine imzalanmak üzere sunulan kitapları bile imzaladığı olur. Kendisinden 66 yaş küçük Ertan Yılmaz'ın kitabını da kendi kitabı sanması gibi dalgalılıkları olur.

Çağın şiirinin göze seslenen bir şiir olduğunu iddia eder ve şiirle resim arasında her zaman bir ilgi kurar.

Resim onun için çok başka bir şeydir. Onunla çok rahat eder. Mutluluklar duyar. Sıkıldığı zamanlar hep resim yapar. İlk sergisini Galeri Baraz açar. Bunu Ferit Edgü ve Bedri Rahmi'nin galerileri izler. Eskiden çok sergi açmıştır, resimleri çok satılır ve büyük paralarla da satılır. Şimdi artık eskisi kadar çok sergi açmaz, kaçınır bundan. Resim yaparken mutludur. Ressamlığı ellerine kondurmaz. Resimlerim iyiye, bir ressam kılığı taşımadığı için iyidir, diye düşünür. Resmin de şiir gibi bozularak yıkılarak yapıldığını söyler. Resimle uğraşmasının tek nedeni vardır: **keyif**.

Özkan Satılmış, İlhan Berk'in resimleriyle ilgili şu anekdotu aktarır: "Onun resimlerini de biliyordum. Birgün benim için küçük bir resim yapmasını rica ettim. İlk biraz tereddüt etti.

Ardından 'Senin için yapacağım.' dedi. Önüne bir saman kâğıdı aldı, elinde kırmızı bir keçe kalem vardı. Önce bir karalama yaptı; bir yüz... Bir yapıшта çıkardığı o yüzü çok beğendi. 'Ben her zaman bir yapıшта bu kadar güzel çıkaramıyorum.' dedi. Ortaya çıkan yüzün boyun kısmına bir çizgi ekledi, sonra yeniden resme baktı ve bu çizgi olmadı.' dedi ve yırttı attı. Sonra önüne yeni bir sayfa aldı, yeniden çizdi. Onu da beğendi, imzalayıp bana verdi. 'Olur da birgün parasız kalırsan bu resmi *Pera Kitabevi*'ne götür, onlar alırlar.' dedi."

18/

Gençliğinde etkilendiğini söylediği şairler Yahya Kemâl, Ahmet Haşim, Nâzım Hikmet'tir. Bu üç ad, yan yana getirildiğinde, içe geçirildiğinde ilkin, ortaya çok yüksek bir beğeni çıkar. İlk zamanlarda etkilenmekten hiç korkmaz. Bu konuda, son derece rahattır. '*Şairlerin müşterek toprakları olduğuna inanır. Şairlerin, o müşterek topraklarda hudutlarını koyarak birbirlerine doğru gittiklerini düşünür. Önemli olan şeyin, etkinin içte eritilmesidir.*' der. Şimdi, etkilenmekten nefret ettiğini söyler.

Şiirini sürekli değiştirir, yeniler. Hep uçlarda gezinir: Necatigil onun için "**şiiimizin uç beyi**" der. Kendisi de doğrular bunu.

'Benim kaynağım sınır dışı alanlarda olmuştur. Şiir, uçları görmeden, uçlarla savaşa girmeden yazılamaz.'

Yaşadıkça, öğrendikçe şiiri de değişir. Düz-doğru bir çizgiyi yaşamaz. Ayrıca, bundan da korkar. Çünkü kendini yineleme tehlikesi vardır. Şiirle birlikte düzyazı ve şiir düzyazı olan üç alanda çalışır. Örneğin "Güzel Irmak" düz yazısal bir şiirdir. Nedeni ise yeni anlatım biçimleri istiyor olması.... Tek bir anlatım biçiminde olmak yorar onu.

Hercai olmayı sever, çünkü orada yeni tatlar bulur. Hiçbir şeye karşı hazırlığı yoktur. Bırakır, rüzgârlar onun üzerinde etkiler yaratır. Bütün renkleri, görmek, sesleri işitmek, onlarla beraber yuvarlanmak, onların götürdüğü yerde de kalmak ister.

19/

İlhan Berk'i anlatmak için onun kullandığı sözcüklerden yararlanmak gerek. "*İlgilendirmek*" sözcüğünü çok sık kullanır. En çok da şu haliyle: "*Bu beni hiç ilgilendirmiyor!*" işin doğrusu, pek çok şey de ilgilendirmez İlhan Berk'i, kalabalıklardan çok çabuk sıkılır. Şiirden ve kendi dünyasına yakın şeylerden bahsedilmiyorsa hemen kaçıp gider o ortamdan.

İnsanlardan daima kaçır. Kaçamadığı zamanlarsa nezaketle; ama sıkıntıyla gülümser. Büyük çoğunluğu düşünerek şiir yazmaz. Azınlıkla yetinmeyi tercih eder. Ancak, bu azınlığın da büyük bir azınlık olduğunu bilir. Ona göre, okumak, okunmak şair için bir ölçü değildir. Hatta, her şeyini yitirmiş bir toplumda okunmamak iyi bir ölçüdür, iyi bir şair için.

20/

Yeni şairler, ondan öğrenmek istediği şeylerin olduğunu bildirdiklerinde, kimseye bir şey öğretmeye meraklı olmadığını söyler. Ona göre, bir şair, -gerçekten şairse- şiir, bir yerlerden çıkar gelir, yolunu kendi bulur, kimseye ihtiyacı yoktur.

21/

Sıkıntı duymaya âşıktır. Sıkıldığında zamanın yavaşladığını keşfettiğinden beri hep sıkılmak ister, ki zaman kaçıp gitmesin. Anılarında birçok Avrupa şehrinden de bu yüzden nefret ettiğini yazar; o şehirlerde hiç sıkılmadığı ve zaman ellerinin arasından akıp gittiği için... Şiirin İngiltere'de bir lüks olduğunu görmüştür. İsyankârlığını yitirmiş, sorunsuz bir ülkede şiir yazılamayacağını, okunamayacağını düşünür.

Sıkıntıdan hiç kurtulamaz. Çünkü sıkıntının yüce bir yönü vardır ona göre.

'Kendimi hep sıkıntı olarak gördüm ve her yere taşıdım. Nerdeyse "sıkılıyorum öyleyse varım" diyebilirim. Aynı zamanda insani bir yön de buluyorum sıkıntıda. Sıkılmayan insan yaşamıyordur diyebilirim. Bir şey daha var ki o da; kitaplarımı ve odamı dünyanın her tarafına götürebilsem, taşıyabilsem, belki dünya o kadar sıkıntılı olmayabilir. Sıkıntıyla yapışık yaşıyorum adeta. Tepeden tırnağa sıkıntının içinde yaşıyorum. Canlı bir varlık sıkıntı bende.'

Sıkıntının kederle yakınlığı olduğuna inanır.

22/

Elinden geldiğince kendi işleriyle uğraşır, yani bütün hayatını kapalı tutar. Şair olduğunun bilinmesinden de memnun değildir. Ancak, ilişkiler sürmek zorundadır. Bir fotoğrafçı, fotoğraflarını çeken bir insan, arkasından bakar ki kendisinden bir şey ister; bir sergi açacaktır, fotoğraf üzerine bir konuşma, yani iki üç satırlık yazı ister. Genç bir şair kitabını gönderir. Eğer birkaç satır yazarsa o şaire, yayınevinin basacağını söylerler, onun için de şair İlhan Berk'e başvurur. Sonra dergi çıkarırlar... Her gün meşgul ederler onu. Bir yığın konuşma... Bütün bunlara elinden geldiğince kapalıdır. Sıkılır bu işlerden, bunları çok da gerekli bulmaz.

23/

Çok kitap gelir kendisine. Çoğu da şiir kitabı... İçlerinde ilgi duyduğu bir şaire rastlarsa cevaplar. Oradan sevdiği bir beyit, bir dördlük, bir üçlük, bir dize olduğunu söyler. İlgilendirmezse de, yazık ki cevap vermez. Şiiri, şairliği öğretmeyi gereksiz bulur. Öğretmenliği de sevmemiştir zaten. Ona göre, şair bir yazgı adamıdır. Böyle bir adam çıkar gelir, o zaten kendisini - çok uzun süre sonra- kabul ettirir.

24/

Türkiye'de çok şiir yazılmasından, şiir yazmanın su içmek, gibi doğal bulunmasından; şiir yazan herkese şair denilmesinden şikâyet eder. Bu durumu çok saçma bulur. Yazı'nın, özellikle de bir yaratı sanatı olan şiirin ömür isteyen bir uğraş olduğunun bilinmemesinden yakınır.

Türk şiirinin özellikle şimdi parlak bir evre yaşadığını düşünür, dünya şiiri içinde de bir adı olduğunu... *'Eğer şairlerimize başka yabancı dillere çevrilme olanakları sağlansa, birçok şairimiz birçok dillerde kazanılacaktır ve Türk şiirinin dünya şiirine katkısı kesin olarak olacaktır. Böyle bir olanak olmadığı için Türk dili bir hapisane hayatı yaşıyor.'* der. Çağdaş şairlerden Sina Akyol, Haydar Ergülen ve küçük İskender'i çok önemser. Özellikle küçük İskender'i kendi gençliğine ve tepkisine benzetir.

25/

Okurun 55 lira verip kitabını alması mühim bir olaydır ona göre.[*] Böyle bir sevginin varlığı onu mutlu eder. Fakat bir yandan da büyük bir medya edebiyatı başlamasını çok gülünç bulur. Böyle bir okurun yetiştirilmek istenmesinden tedirgindir. Kültür adı altında bu tür sıradanlıkların sergilenmesine öfkelidir. Böyle bir ülkede iyi bir sanatçının yetişmesi de iyi okurların olması da zordur ona göre.

26/

'Şairlik fukaralıktır' der. 'Ancak, fukara olan iyi şiir yazar.' Bu nedenle, şiirden para kazanmasına çok şaşırır. Çünkü, böyle bir şeyi Kül kitabına dek hiç yaşamamıştır.

'Yazmak Cehennemdir!' der bir söyleşisinde, Sartre da 'Cehennem Başkalarıdır' demiştir. Sartre'ın söylediği başka bir şeydir ona göre. Onun 'cehennem' sözcüğünden kastı şudur: Yazma edimi onun hiçbir zaman yakasını bırakmaz. Çünkü o dünyaya sadece yazmak için bakar. Bir ağacı yazmak, bir taşı yazmak, bir yaprağın düşüşünü yazmak... Onun dışında dünya onu ilgilendirmez. Bu cehennem değil de nedir? Yazarak bu cehennemin tam ortasında kalır.

Zamana, geçmiş günleri geri getir diyebilse, şairliği seçmeyeceğini söyler:

'Şair olmayı hiç istemezdim. Şairlik bir yazgıdır. Kimsenin de şair olmasını istemem, istemem çünkü öyle bir şey ki, bütün hayatınızı alıyor ve dünyaya bakma olanağınız olmuyor. Mesela ben öyle bir adamım ki gördüğüm yerleri, yaşadığım insanları, bildiklerimi yazmak isterim. Herhangi bir şey beni ilgilendirebiliyor. Ve onu yazmanın dışında bir şeyle de ilgilenmemeye başlıyorum ve tabii bu bir cehennem insan için. Çünkü yeryüzünde gördüğüm her şeyi yazmak istiyorum. Ve böyle bir hayat da dayanılır şey değildir. Yazmak cehennemdir dediğim zaman bunu söylemeye çalışıyorum. Çünkü benim tipimde bir insan, yani boyuna yazmak isteyen bir adam için övülecek bir meslek değildir şairlik. Şairlerin sadece bir adı vardır, başka da bir şeyleri yoktur. Bu ün de, ohooo, yıllar sonra geliyor. Ve bu bakımdan kimsenin, doğrusu güzelim hayatlarını bırakıp, şairlik gibi bir cehennem olan ha-

yatı seçmelerini doğru bulmam, önermem.' der. Gönlünde yatan işler; haritacılık, manavlık ve vapurda bilet kesmektir.

Ona göre, şairler dünya şiiriyle yıkanmalı, dünya şiiriyle ilişkiler kurmalıdır.

Yıllar önce, "Dünyada benden gizli bir dize yazılamaz" der. Ancak, şimdi pek o kadar ilgili değildir. Doğal olarak sevdiği dillerdeki şairlerle yine beraber yaşar ve her şeyi de izler. Yenileri de öğrenmek ister. Yeni bir şair, gerçekten onu ilgilendiriyorsa onun kitabını hemen edinmeyi iş bilir ve hemen okur. Altı çizilecek dizinin kokusunu hemen alır.

Şairlerden, yazdığı şiirlerin kendisine benzemesini ister. Yapaylığı hiç sevmez. Her kitabın şairin bir cesedi olduğuna inanır. Kendi tarihinin 1964'te başladığını düşünür. Bu tarihlerde uzun bir süre Paris'te kalır. Paris dönüşü kendini kazandığını söyler. Yabancı bir ülkede uzun süre yaşaması, kendi tarihini arama gereği duyurur ona. Ülkesine gelir gelmez Türk tarihini okumaya başlar. Türkiye'de yaşayan bir şairin Fransız gibi şiir yazmasını yapay bulur.

27/

Ölüm ve ölümsüzlük şairlere verilmiş iki büyük yüce konudur ona göre. Bir de tanrı kavramı vardır, işte bu üç kavram şairlerin tüketemeyeceği konulardır. Ölümsüzlük diye bir şey yoktur. Ancak şairler yaratırlar bunu ve şiiri, ölüm-ölümsüzlük-tanrı gibi kavramlarla beslerler. Bunlar şiirin büyük kavramlarıdır. Ölüm konusunda henüz bir şeyler yazmaz Ama yazmak ister. Ölüm onda hiçbir ağırlık bırakmaz, aklına gelmez. Nedenini de bilemez Çünkü ölümü de diğer sözcükler gibi bir sözcük olarak görür ve kullanır. Ama bir süredir ölüm üzerine bir

deneme yazmayı düşünür. Bu, ölüme ayrı bir yer verme anlamında değildir. Ölümün başka sözcüklerden ayrı bir ağırlığı olmadığını anlatmak ister.

28/

2002'de Amerika'dan Edvard Forsher adında hem şair, hem de yayıncı biri onunla tanışmaya gelir İstanbul'a. Kitaplarından seçmeler yayımlamak istediğini söyler. Onunla bir sözleşme yaparlar. Kitap onun şimdiye kadar yazdığı şiirlerden oluşur. Şiirleri, Ender Otçu'nun çevirileriyle yayımlanır.

İlk defa ABD'de çıkan bu seçmeler kitabı için, hem sözleşme yapılır hem de telif hakkı verilir.

Fransa'da Alfion yayınevinden seçme şiirlerimden bir kitap çıkar 2000'de. Ahmet Sel ile bir Fransız romancının çevirileridir bunlar. Ahmet Sel uzun süredir Paris'te yaşayan bir arkadaşdır. Daha sonra İspanya'da Madrid'de üç kitabı çıkar. Clara Jannes'ın Madrid'de yaşayan bir Türk'le beraber kitaplarını çevirirler. İlk kitap, onun İstanbul şiirlerinden seçmelerdir, ikinci kitap çok önemli bir yayınevinde basılır; baştan sonra **Güzel Irmak** kitabının çevirisidir. Üçüncü kitapta yine seçmeler yapılır, yine aynı insanlar tarafından. İlhan Berk'e göre, asıl önemli kitap **Güzel Irmak**'tır. Ayrıca içinde kendi desenleri de vardır. Çok lüks bir baskı yaparlar.

Çeşitli ülkelerin antolojilerinde, dergilerinde birçok şiiri çıkar.

29/

Harflere anlam yükler ve *Berk Sözlüğü* oluşturur.

f: hep kendime benzetmişimdir: esmer, uzun, zayıf ve sabahları erken kalkan.

r: sevgi doludur benim için. Fukara bir güzellik ve sevgi.

u: bir esrlik simgesi.

Y: Latin alfabesindeki en erotik harftir. Büyük, güzel kokular bağışlamıştır bana. Sarı bir renk de bulmuşumdur onda. Baygın ve kızgın bir koku da.

V: Hep dışımda kalmıştır benim, salt bir anlam yükü bulurum onda ve sevmem.

S: Korkunç resimsel bulurum. S'i resim güzelliğinde olduğu için Nazım Hikmet'e benzetir.

İ: Ağırbaşlı ve gülmez.

C: İçine dönük bir kapalı ekonomi adamı.

R: Canavar sesli.

b: duruk ve dışıdır, bir gizemsellik otağıdır sanki.

j: Alfabenin en özel harfidir. Behçet Necatigil'i j'ye benzetir.

p: Alfabenin en gerçeküstü harfidir. Oktay Rifat'ı p'ye benzetir.

l: Sıradanlığı sever, ordan bakar. Ziya Osman Saba'yı l'ye bezetir.

e: İçedönük, içrek. e'yi Ahmet Haşım'e benzetir.

Sevdiklerinden bazıları şunlardır:

Deniz kıyılarını, Eski sokakları, Serçeleri, İpek yolunu
Otları, Kâğıtları, Telefon rehberlerini, Galata'yı, Süryanileri
Ortaçağ'ı ki, hep o çağda yaşamak istediğini söyler
Gökyüzünü hep bir ucundan tutulan gökyüzünü
Deniz kırlangıçlarını ki yere en yakın uçarlar

İsa'yı ki mavi gözlü ve çocuktur; havarileri hep balıkcıdır ve sepet örerler

Çocukları ki hep elinden tutmuşlardır ve ona dillerini öğretmişlerdir

Necatigil'i ki sıkıntıyı onda görmüştür, ona şiirin 'uç beyliği'ni vermiştir

Neşati'yi ki hüznüne destek olmuştur

Ahmet Haşim'i ki ona melâli öğretmiştir

III. Selim'i ki padişahlar içinde o eline bir kır çiçeği almıştır ve üç şeyi çok sevmiştir: yeşil çimen, akarsu, güzel yüz

Homeros ile Borges'i ki dünyanın iki ünlü körüdür ve onların gördüğünü daha kimse görmemiştir

Hacndel'i ki denize çıkan sokaklara benzer ve çocukken martı olmak istemiştir

Greta Garbo'yu ki ölümsüz aşkın soluk, suskun tenini yer-yüzüne yazmıştır

30/

Memet Fuat'a göre '**şiirin kırk türlü yazılacağını göstermek ister. Dokunduğunu şiire dönüştürür.**'; Mehmet H. Doğan'a göre '**değişikliği şiirin anayasası yapmıştır**'; Feridun Andaç'a göre '**zamansızlığın şairi**'dir; Orhan Koçak'a göre '**anlatı doymazı**'dır. Ahmet Oktay'a göre, '**Çalışa çalışa şair olmuştur. İmgesel / düşlemsel yanı ise hep başkalarından edinilmiş gibi**'dir.

Turgut Uyar'a göre, "**Şiir diye bir şey olmasaydı o icat eder.**", Cahit Sıtkı'ya göre "**Her mısradada bir cigara yaktırır**", Sezai Karakoç'a göre, "**İlhan Berk II. Yeninin en bulucusu, en dildisi, en ülkücüsü, en toplumcusu, en üstünü, en yerlisi**'dir.

Can Yücel, İlhan Berk için şu dizeleri yazar:

Epiydir görüşmüyoruz kendisiyle
seksenlik merdivenini
çıkık çıkık bitiremediği halde
hala dinçmiş öyle diyorlar
bunamamış da
ama oldumbittim bunaktı zaten
haa bi de
şiiirlerini gerdirmek için
avrupaya gidiyormuş ara sıra [8]

Cemal Süreya, onun için '**Repliklerde yaşar.**' der ve **Adı İlhan Berk Olan Şiir**'de onca ismi eleyip onu eleştirmen kavramına layık ve muhatap görür.

Nurullah Ataç çeliştirmen
Tahir Alangu soruşturman
Cevdet Kudret deriştirmen
Suut Kemal çekiştirmen
Mehmet Kaplan uyuşturman

Sabahattin Eyüboğlu yetiştirmen
Orhan Burian barıştırman
Vedat Günyol biliştirmen
Adnan Benk veriştirmen
Fahir Onger geçiştirmen

Mehmet Fuat alıştırman
Fethi Naci kızııştırman
Hüseyin Cöntürk yarııştırman
Rauf Mutluay doluşturman
Asım Bezirci koğuşturman
Mehmet H.Doğan geliştirmen
Doğan Hızlan buluşturman
Konur Ertop araıştırman

Vecihi Timuroğlu seviştirmen
Muzaffer Uyguner leştirmen

Adnan Binyazar rtştrmen
Füsun Akatlı konuşturman
Atilla zkırmılı dalaştırman
Murat Belge yakıştırman
Enis Batur ileştirmen

İlhan Berk eleştirmen

31/

şairler hakkındaki düşünceleri şoyledir:

Ahmet Haşim: Umutsuzluğu hiçbir şairin yaşamadığı kadar yaşamıştır. şairlerin umudu yoktur. Çağdaş şiire en yakın şairdir. Bugün Ahmet Haşim'e baktığımızda şiirini sınırdışı sa-vaşlarla kazandığını görüyoruz. Çağının şiiri neredeyse ordan bakmış, ona en doğru kılığı öyle biçmiştir. Kendi ülkesinde şiiri bugün de yalnızlık savaşı vermektedir. Benim Ahmet Haşim'le paylaştıklarınım başında bu yalnızlık hep vardır. Vardır nkn ben kendime Ahmet Haşim'i ta baştan örnek bir şair diye seçtim, bu bugün de böyle.

Ece Ayhan: Srgnlğ ömrünün sonuna dek sürdü. Kendisine hiçbir ödül verilmemiştir. Ece'ye kötülük gözüyle yaklaşmak insan bir şey değil. Öncelikle Ece'nin yoksulluğu bir gerçektir. Bir yoksul insanın 'İnsan toplumunda yaşamıyoruz' demesi kadar doğal bir şey yok.

Cemal Süreya: şiirinde acı yoktur, tragedya yoktur. Müthiş ihtişam vardır. Hep parlak dizeler... acı girmemiştir onlara. Ne

zamanki Doğu Perinçek onu tuttu, o tragedyayı az yaşadı, şiirlerine girmedi, yazık ki.

Turgut Uyar: Zaten şair doğmuştur. Şairlik aslında bir yazgı. Bir adamın şair olması, bir yazgıyı, bir cehennemi kabullenmesi meselesidir. Turgut'un bütün hayatı, bu cehennemin içinde geçmiştir.

Mehmet Akif: Mehmet Akif'te dil politika aracı olmuştur. Şiirine doğru dürüst bakıldığında şiir görmek mümkün değildir. Görüşlerine saygı duyarım; ama bu, benim onu şair olarak görmem için yeterli değil...

Necip Fazıl: Bir şairdir. Gerçekten iyi bir şairdir. Dine yönelmesi, şiiri ile çelişmez. Sonraki dindarlığı kaba bir dindarlıktır.

Sezai Karakoç: Yaşamı ve şiiri bir bütündür. Dinin, şiirine zarar verdiğini görmüyorum.

İsmet Özel: Daha önce ne yazdıysa şiirlerinde, bugün de onu yazdığı kanısındayım. Onu Müslüman ve sağcı bir şair olarak göremiyorum. Müslümanlık ve Türk toplumu üzerine söyledikleriyle şiiri arasında hiçbir ilişki göremiyorum. Doğasına ters laflar ettiğini düşünüyorum yazılarında.

Sait Faik: Ondaki düzyazı şiirdir. (Hazırladığı bir antolojiye onun öykülerini şiir diye koyar.)

Abdülhak Hamit: Bir şiir devrimcisidir. Rahatça her şeyi kırıp geçmiştir. Tanzimat denilen edebiyatın içine baltayla girmiş ve darmadağın etmiştir. Ben onda on tane mısra buldum, bu on mısrayla onu büyük bir şair ilan edebilirim.

Nâzım Hikmet: Bu kadar dışarıda kalmasına karşın şiiri çok çağdaştır ve sanki dışarıdan hiç etkilenmemiş gibi, kendini

Türk olarak görebilen bir şairdir. Yani, bu Türk lafı çok önemli, çünkü bir Oktay Rifat'a, bir Orhan Veli'ye baktığımız zaman çağdaş şiiri görüyoruz tabii, ama bir ecnebilik de görüyoruz. Orhan Veli yine de bir 'cıgara' diyebilen bir şairdir.

Sabahattin Kudret Aksal: Ben bir yazı okumuştum Sabahattin Kudret hakkında. Yazı da onun neden yeterince bilinmediği üzerineydi. Ben bunu düşündüğüm zaman gerçekten de iyi bir yere dokunuyor Sabahattin için dedim. Sabahattin gerek şiirlerinde gerekse tüm yazılarında son derece dikkatli, özen göstermeyi bilen bir şairdi. Kendi kendime düşündüğümde şöyle bir şey buldum. Sabahattin, yazılan bir şiiri yazdı, yazılanın dışında yazmadı. Yazılanla yetinip iyi yazdı. Yeterince bilinmemesinin nedeni de bu olabilir. Şair. yeni bir şey getiriyorsa, yazılanın dışından bir şeyler geliyorsa, varlığı böyle anlaşılır.

Şair yıkıcı bir adamdır.

Namık Kemal - Ziya Paşa - Tevfik Fikret: Bu şiirlerde şiire ait hiçbir şey göremiyorum. Ama, onlar bizim toplumumuzda büyük şair olarak kabul edilmişlerdir. Dürüst insanlardır, devletle ilgili yararlı ilkeler getirmişlerdir, kahramandırlar. Ancak, şiirle hiçbir ilgilerini göremiyorum.

Ahmet Muhip Dıranas - Fazıl Hüsnü Dağlıca: Tragedyası olmayan beyaz şairler.

32/

Bodrum, onun zeval kentidir. Kayrak taşlarından örölmüş bir mağara/çalışma odasında yazar şiirlerini. Çoğunluk sabahları çalışır, bol pipo tütürerek. Masasının üzerinde çeşit çeşit kurşunkalem, silgi, kalemtraş ve muhakkak bir sap bitki durur; adaçayı, ebegümece ya da nane. Masa başında otururken, yaşı olmayan bir çocuk gibidir. Yüzü kırışık; ama gözleri küçük bir çocuğun meraklı gözleridir. Bir böceği, bir yaprağı, bir meyveyi hiç bıkmadan saatlerce inceleyebilir.

Uzun bir süredir nesnelere ilgilidir. Nesnelere yaşamı onu çok ilgilendirir. Çünkü nesnelere korkunç gizemler üretir. Nesnelere saçtığı gizem onu alt üst eder. Nesnelere bir yaşamı olduğunu düşünür. Onlara cansız diye bakamaz. Doğrudan onların hayatına bir bakışın peşindedir. Dünyaya bakıldığında yeryüzünde insanların binde bir yeri varken, nesnelere bütün yeryüzünü kapladığını görür. Dilsiz büyük bir dünya vardır. Bunların görülmesini ister Ancak, ne yazık ki kimse de görmez bunu.

Şair tavrını çok önemser. Bir şiirde şairin bakış tavrı görülüyorsa, ona şair der. Çünkü, şairin baktığı herhangi bir şeyi değiştirdiğine inanır.

Bir ömür, nesnelere boşalan dünyasını şiirle doldurur. Bir ağaca, bir yaprağa hep aşkla bakar. Borges gibi, dünyanın birkaç eğretilmeden kurulduğunun künhüne varmıştır ya da dünyanın bir sayfadan ibaret olduğunun. Nesnelere yalnızlıklarını duyurur. Bütün nesnelere '*bizden birisi*' demelerini ister arkasından hep bir ağızdan.

DİPNOTLAR

[1] Cemal Süreya- Arif Damar (1989'da Argos'ta Berran Gelgün'le yaptığı söyleşide bu konuda şunları söyler: 'Doğrusu ben o kadar sıkılganım ki, böyle bir şeyi yapmama imkân yok, bunun tam tersiyim. Değil bir insanın, bir çocuğun bile yapmayacağı şeyler yükleniyor. Benim üzerime yaratılan efsanelerin doğruluğu üzerine eğilinmiyor. Benim şiirimi seven, benimle şiirim üzerine konuşmak isteyenlerden kesinlikle kaçınmışımdır konuşmaktan, ilk adımda benden söz edilsin istemem hiç. Benden etkilenildiğini görmek, etkimi çevrede görmek çok sıkar beni, hatta tiksindirir bundan. Leyla Erbil, TÜYAP'taki bir panelde bu anekdotu kendisine anımsatınca sadece gülümser.)

[2] Salim Şengil

[3] Günel Altıntaş

[4] Arif Damar

[5] Batur, Enis, 'Ucuz Bir Çelebilik Örneği, Güneş, 21 Nisan 1990.

[6] Ahmet Oktay, Gece Defteri, YKY, İstanbul 1998, s. 92, 93, 104.

[7] Bir soru: Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın Güneşi Yakanların Selamı'nı okuduğunu biliyoruz; acaba bu son satırları okumuş muydu? (Selahattin Özpabalıyıklar)

[8] Can Yücel, İlhan Berk İçin

[*] Berk, İlhan, Toplu Şiirler, YKY, İstanbul 2003. (1923 sayfa)

KAYNAKÇA

İLHAN BERK'İN TARANAN YAPITLARI:

- Berk, İlhan, **Toplu Şiirler**, YKY, İstanbul 2003.
- Berk, İlhan, **İnferno**, YKY, İstanbul 1994. 2003.
- Berk, İlhan, **Uzun Bir Adam**, YKY, İstanbul 1993.
- Berk, İlhan, **El Yazılarına Vuruyor Güneş**, YKY, İstanbul 1992.
- Berk, İlhan, **Şairin Toprağı**, Simavi Yayınları, İstanbul 1992.
- Berk, İlhan, **Poetika**, YKY, İstanbul 1997.
- Berk, İlhan, **Kült Kitap**, YKY, İstanbul 2001.
- Berk, İlhan, **Ben İlhan Berk'in Defteriyim**, Alkım Yayınları, İstanbul 2004.
- Berk, İlhan, **Kanatlı At, Yaşantı, İlhan Berk'le Söyleşiler**, 2. Baskı, , YKY, İstanbul 2005. (Yararlanılan Söyleşiler: Ali Gevgili, Vatan 1962. - Cüneyt Ayrıl, Oluşum 1979. - Öner Ciravoğlu, Gösteri 1981. - Ahmet Sel, Varlık 1980. - Cüneyt Ayrıl, Gösteri 1983. - Bedirhan Toprak, Düşün, 1988. - Berran Gelgün, Argos 1989. - Orhan Koçak, İskender Savaşır, Defter 1992. - Sunay Akın, Gösteri 1994. - Enver Ercan, Varlık 1994. - Berat Günçikan, Cumhuriyet 2000.- Alper Çeker, Yasak Meyve 2003.)

KİTAPLAR:

- Andaç, Feridun, **İlhan Berk'le Şiirin Anayurdunda**, Dünya Yayınları, İstanbul 2004.
- Özpallıbyıklar, Selahattin, **A'dan Z'ye İlhan Berk**, Kitap-lık Dergisi Eki, S.: 64 , Eylül 2003.

YAZILAR:

- Cemal Süreya, **99 Yüz, İzdüşümler, Söz Senaryosu**, Kaynak Yayınları, İstanbul 1996.
- Cemal Süreya, **Sevda Sözleri**, Can Yayınları, İstanbul 1990.
- Damar, Arif, **N. İlhan Berk**, Hayvan, S.: 13, Nisan 2003.
- Altıntaş, Günel, **Marilyn Monroe Gibi Karım Olsa**, Seçme Kitaplar Yayınları, İstanbul 1997.
- Şengil, Salim, **Anılarda Kalan Portreler**, Cem Yayınları, İstanbul 1991.
- Doğan Hızlan'la **Söyleşi**, Hürriyet Gösteri, 1981.
- Acu, Neslihan, **İlhan Berk İle Şiirin Kıyısında Bir Söyleşi, "Çok Sevdiğim Genç Şairler Var"**, Ünlem, S.: 3, Ocak-Şubat 2004.
- Bozkurt, Ayhan, **İlhan Berk'le Söyleşi**, Öküz, S.: 55, Aralık 1998.
- Ahmet Oktay, **Gece Defteri**, YKY, İstanbul 1998.
- Batur, Enis, **'Ucuz Bir Çelebilik Örneği'**, Güneş, 21 Nisan 1990.

evvel.org kapsamında yayımlanan İlhan Berk Arşivi'ne evvel.org/ilgi/ilhan-berk adresinden ulaşabilirsiniz.

upas

upas.evvel.org

İstanbul, 2024